

arallegim

Muguruza i Madina, una conversa per curar ferides

XAVI SERRA

El 2016 Eduardo Madina es va reunir amb Fermín Muguruza a Irun per fer-li una llarga entrevista que es publicaria a *Jot Down*. En la trobada s'hi van afegir dues persones: el fotògraf de la revista i el dibuixant Alfonso Zapico, que a la novel·la gràfica *Los puentes de Moscú* (Astiberri) deixa testimoni de la reunió defugint l'exhaustivitat i ocupant-se sobretot del que queda fora de la transcripció de l'entrevista: qui són aquelles dues persones, d'on venen i què representava per a la societat basca que el líder de Kortatu i una víctima d'ETA s'asseguessin a parlar amb normalitat.

El blanc i negre de Zapico és urgent i sense floritures, però de gran eficàcia. L'asturià, Premio Nacional per *Dublinés* (Astiberri, 2002), s'incorpora com a personatge, reflexiona en primera persona i es pren el seu temps per arribar a l'entrevista, que arrenca cap a la meitat del llibre. La mirada sobre Madina i Muguruza és sempre amable i no furga en les contradiccions de l'expolític i el músic. Des de l'admiració, planteja un exercici d'empatia que basteix ponts entre lector i personatges posant en valor la voluntat d'entesa i l'anhel de reconciliació d'una societat profundament dividida. Un missatge d'optimisme més enllà d'ideologies que ressona en aquests temps de fractures socials. ♦

LOS PUENTES DE MOSCÚ
ALFONSO ZAPICO
ASTIBERRI
200 PÀG./14 €

GETTY

Utilitats de la cultura portàtil

M. ÀNGELS CABRÉ

Viatgem per perdre'ns, però sobretot per trobar-nos, i el viatge hauria de ser sempre una experiència transformadora. Víctima del buit existencial, un bon dia l'escriptora i editora Jessa Crispin (Lincoln Center, Kansas, 1978) va decidir deixar el seu apartament de Chicago i marxar a Europa, potser per no tornar-hi. Anava a la recerca de raons per seguir vivint. Volia visitar els llocs on van sojornar els escriptors, artistes i compositors que –com ella mateixa diu– li feien companyia a altes hores de la nit; en resum, allà on els vius li deien ben poc, volia parlar amb els morts.

Una acurada selecció de ciutats o indrets estava destinada a proporcionar-li les excuses suficients

EL COMLOT DE LAS DAMAS MUERTAS
JESSA CRISPIN
ALPHA DECAY
TRADUCCIÓ
D'ELVIRA HERRERA
288 PÀG./22,90 €

per no defallir: el Berlín del germà de Henry James, la Trieste de la dona de James Joyce, la Lausana d'Igor Stravinsky, el Londres de Jean Rhys... i el Sant Petersburg on William Somerset Maugham, mig escriptor mig espia, va passar un temps. Fins aquí semblaria que ens trobem davant d'un llibre de viatges amb pretensions intel·lectuals, com qui agafa un d'aquells paquets organitzats per les grans capitals i salta de museu en museu. Res més lluny: Jessa Crispin és una gamberra, tot i que la seva aparença discreta l'allunya d'una Caitlin Moran o d'una Empar Moliner. Ho sé perquè li havia llegit *Por qué no soy feminista*. *Un manifiesto feminista* (Lince Ediciones, 2017), amb el qual estic en part d'acord i en part no, que és la millor manera de començar una conversa amb algú. Hi critica “el femi-

nisme universal”, un feminisme que considera “despullat de tota transformació personal”. Pocs llibres recents sobre la nova onada feminista van tan directes al moll de l'os i sense embuts.

També descarnada és l'aproximació que Crispin fa a *El complot de las damas muertas*, perquè bàsicament el que fa és qüestionar-se a si mateixa: relacions sentimentals fallides, píflies, autoenganys... És clar que la Jessa que ha sigut fins ara no li fa el pes. “¿He hecho esto siempre, tratar a los hombres como puertas en lugar de compañeros? ¿Valorarlos por el tipo de mundo al que pueden llevarme, en lugar de por sus propias cualidades?” Per no parlar de l'amant casat a qui espera com una Madame Bovary qualsevol.

A Trieste soparà amb Claudio Magris i es lamentarà que la vida de Nora Barnacle fos “el lado que no se oye de una llamada telefónica”. Al sud de França seguirà els passos de Margaret Anderson, la dona que va publicar justament *l'Ulysses* als Estats Units. I a l'illa de Jersey perseguirà l'esperit de la inclassificable i fascinant Claude Cahun, artista polifacètica i membre activa de la Resistència francesa. El seu recorregut és vital i cultural ben trenat, en què les trajectòries i les febleses d'aquells homes i dones que admira la reconciliaran amb ella mateixa, o com a mínim ho intentaran. Som davant d'un recorregut vital i cultural que durarà un any i mig. Un pelegrinatge que ens proporciona més preguntes que respostes, però que ens convida a fer el que no acostumem a fer mai: parar el rellotge i endinsar-nos en el recorregut que proposa com qui baixa d'un tren de les nostres vides, vides que la inèrcia guia amb mà d'acer i que sovint no ens porten enlloc, ni tan sols a nosaltres mateixos.

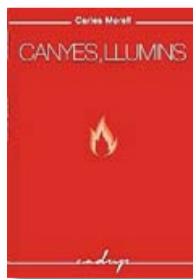
Amb aquest llibre, Jessa Crispin ha aconseguit fer-nos aquesta invitació, que ja seria molt, i també escriure una aproximació lliure a alguns noms significats de la cultura occidental sense les llores de l'assaig a l'ús. Allà on Harold Bloom i altres llegeixen, Jessa Crispin viu (o intenta viure). Hauré de seguir-li la pista perquè s'ho mereix. ♦

En terres de preguntes

VÍCTOR OBIOLS

La pregunta –o una de les preguntes, d'entre les fonamentals– és: ¿podem rescabalar-nos de la distància que hem pres respecte dels orígens? La primera citació amb què Carles Morell encapçala el recull no pot ser més radical: la famosa dicotomia plantejada per W.B. Yeats sobre la tria sagnant que cal fer (ell generalitza: “l'intel·lecte d'un home”, nosaltres llegim “l'artista”); està obligat a triar entre la perfecció de la vida o la de l'obra. I, al capdavall, la vella perplexitat és un sac buit, diu Yeats. Sabem que no era un nihilista: creia en un

retorn als orígens, creia en la pàtria i en els esperits; era un visionari, gairebé un profeta i, a més a més, la seva poesia canta, els seus versos llisquen com els àngels, amarats, amb tot, d'una autoritat majestuosa, d'una densitat moral i d'una potència imatgística inimitable. No és estrany que Morell hagi volgut dialogar amb el geni irlandès: el repte s'ho val, i només en pot sortir enfortit. El poeta es debat entre el canyissar simbòlic (i el real, en un “bosc espès de fusta vella”) i els llumins que han de cremar-ho tot per fer foc nou, deixant enrere la fumarada del passat, de la terra natal. El quadre és poderós: la “Nit ancestral” (títol de la secció i part del primer vers de la

CANYES, LLUMINS
CARLES MORELL
ALSINA
GODALL EDICIONS
58 PÀG./13 €

segona citació de Yeats) ens pot alliberar del crim de la mort i el naixement, o sia, la violència (implícita en la tribulació social) i el naixement (fruit de l'amor, de la passió i la luxúria –a parts iguals?–), però, sigui com vulgui, l'origen (del món... que va il·lustrar Gustave Courbet en un dels seus quadres més coneguts).

El poeta de l'incendi

I Morell inicia el cant amb un vers vinyolià (de ressonància germànico-romàntica): “Per dir el que soc, em poso a dir la nit”... I amb el seu proverbial sentit melodicorítmic arrodoneix la primera peça. Continua amb la segona amb passatges del tot brillants: “I la imatge vera-

ment palpable / de la mort en majúscula agafada a la crina / del cavall de l'amor”. Magnífic! I segueix: “Quanta cridòria lassa / pels camins de les vinyes (–plenes de carrols, diríem–) que ens untaran els llavis”. L'embruix de la “casa de la mel” ho embolcalla tot.

Hi ha un debat íntim entre retorn i destí, potser mai resolt (“les meves branques volen tornar al bosc”). S'obra una transfiguració. En algun moment també el mot *cedra* es farà present. Sense espai, ara, per poder pujar per “L'escala de cargol”, el gran poema narratiu que clou el llibre... i un epígraf final i esclaridor de Lluís Solà, abans de l'epíleg enraonat de Jordi Pàmias. Una fita en un camí de bon auguri. ♦